

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13190

RAKHAMA UN ANDERE

M. Shifris

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

משה שפרים

הבאת

אודערע לידער

משה שיפרים

ראבאמא

און

אנדערע לידער

איינפירונג דורך דעם יידישן ביבליאטעק
פארשונגס-און-לימוד-ארגאניזאציע
און פארשונגס-און-לימוד-ארגאניזאציע

פארלאג „די פעדער“

ניו יארק

1925

Copyright
by
M. SHIFRIS
New York
1925

חזקתו

מדבר

נאכט אין מדבר

דאס לעצמע קארטוואן-גלעקל פארקלינגט :
דין-דין, דינער.
אויפ'ן ברעג פון טאג גייט אויס דאס שוואנען ליד
פון פארביינקטן קעמל-טרייבער.
פון אונטער די זאמדיקע בערג
גייט זיך א שטרעק א האריקע לאפע —
ווערט נאכט אין מדבר.
דער אפפער רויך פון נאמאדן-פייער
צייט זיך א ציטערדיקער צום הימל.
און דורך אויפגעריסענע העלדזער פון שאקאלן
גייט אויף דאס געוויין פון אלע וועלטן.

נעכט אין מדבר

טיפ-בלויע אבאיעס
מיט בליאסקעדיק זילבער אוימגעשמערנט —
נעכט אזעלכע —
ווער האט זיי אויסגעמראכט ?

דעם אומעם, דעם שמילן,
מיט געצויממע געשרייען
(ווי הינט אויף די קיימן).
דעם ניגון, דעם טרויער —
ווער האט אהער געבראכט ?

פייער פארלאנגען
מיט צינגער פון שלאנגען
פון וועלטן פאר'סמ'מע
אהערצו אין מדבר פארווארפן.
אהא... עמענקארי... און געלאכט.

ראכאמא

א

ראכאמא איז א מיידל —
א פאלמע א שלאנקע.
מיט הייסע צוויי אויגן, ווי דאס זאמד אין דער מדבר,
מיט שארף-ווייסע ציינדלאך צווישן פלאמיקע ליפן.
מיט צוויי שווארצע צעפ,
מיט זילבער מאדזשעמעס געפלאכטן,
וואס בליאסקן ווי פערל אויף זיידענע שנורן.

אבא-אל-מאליס איז א געבויגענער זקן
מיט צימערדיקע הענט און האלב בלינדע אויגן,
מיט קעמלען און רינדער
און אראבישע שקאפעס
און טעפ אַנגעפולטע מיט גאלדענע לירעס.

האט ראכאמאס טאמע א שידוך געשלאסן
און אללאים שיינקייט
אויף קעמלען און שקאפעס פארביטן.

איבראזיהים איז אן ארימער בחור,
 צו ראכאמאן — א פאלמע א צווייטע.
 זיין גאנצער פארמעגן —
 די פארבארגענע ליבע.
 זיין איינציקע גלוסטונג —
 ראכאמאן אין צעלם בא זיך האבן
 און רייטן מיט איר אויף זיין איינציקער שקאפע
 און זאל זיין געבענמאשט אללא און זיין נביא.

האט אבא-אל-סאלים אין צעלם ראכאמאן
 און איבראזיהים אין זיין הארצן די ליבע.
 קאן איבראזיהים פון זיין ליבע ראכאמאן ניט זאגן —
 וויינט ער זי אויס צו די שאקאלן באנאכט.

האט איינמאל ראכאמא דערהערט —

ב

פון נאכטיקן הימל איז איבראָהימס שטערן געפאלן.
איז די בענקשאפט פון הימל געפאלן
און טיף אין זיין הארצן געזונקען.
ציקלם זיך אין מדבר-נאכט זיין גמרא'דיקער ניגון,
קלאפן זיינע פינגער וויינענדיקע איבערן טעמבורין,
צאפלט זיין הארץ זיך פון בענקשאפט
און בעט זיך :

— קאם לי-לי !

— קאם לי-לי !

ליגט ראכאמא, די אומרו עליין, פארשטומט אין
געצעלט

און דאס הארץ קלאפט צו צום טאקט

פון איברעהימס פינגער אויפן טאמבורין
און אירע ליפן, צום טאקט פון איברעהימס,
פרעגן שמיל און בעטן:
— קאם לי, לי!
— קאָאָם יאָם!

טיפער פון דער מדבר-ליידיקייט איז זייער בענקשאפט,
אומרואיקער פון די פארבענקטע, וויינענדיקע אייזלען
איז זייער בענקשאפט.
ציטערט מיט זייער אומרו — ים און מדבר.
— קאם לי-לי!
— קאָאָם יאָם!

ג

ווען עס וויינען די שאקאלן באנאכט,
שרעקן זיך די פרויען אין די געצעלמן.
ווען עס וויינען די שאקאלן באנאכט,
פרייט זיך ראכאמא אין איר געצעלט.

ווייסט ראכאמא —

צווישן די שאקאלן
איז איבראהים א שאקאל וואס ברענט מיט ליבע
און גליט מיט הייסן אטעם.

גנבעט זיך ראכצמא פונם אלמן אבא-אל-סאליס אוועק
און שארט זיך שלאנגיש פונ'ם צעלט ארויס
און קומט צוריק א פלאצמיקע
און רוקט זיך פונ'ם קאלטן אלטן אפ
און גליט זיין קערפער פון דער ווייט.

ד

ווען די וויינמרויבן און די מאנדלען
 ליגן שוין אויף די שמאמישע מארקן
 און די שאקאלן זיינען ווילד פון הונגער —
 ווי צו דעם.
 וואס קומט זיי א ניט-באוואפנטער אין וועג.
 יענע צייט איז דאס געווען.
 ראכאמאס אויער האט פארנומען א שאקאלן געוויין,
 האט דאס הארץ געצאפלט זיך פון פרייד.
 און שטיל איז זי פון צעלט ארויס — — —
 מארגן איז ראכאמא שוין ראכאמא ניט געווען —

אכא-אל-סעלים האט זי באקלאגט אין דער הויך
אין מיטן פאג
און ס'האבן אים נאך צוגעהאלפן די קלאג-מוטערס
פון כאנ-יונים.
נאך איבראהים האט זי באקלאגט אין דער שטיל
אין מיטן נאכט.
קיינער האט אים ניט געהערט.
זיין געוויין האט זיך אויסגעמישט
מיטן וואיען פון די שאקאלן אין מיטן נאכט.

ה

דאס איז דאס ליד פון איבראהים
צו די קלאג-מוטערס פון כאניונים :

קלאג-מוטערס פון כאניונים!
וואס האט איר זיך פארזאמלט אויף מיין גרויסן בראך?
וואס קרייזט איר זיך אין רינגען
און ווארפט צעווילדעוועמע שווארצקייט
איינע איבער די אנדערע?
מיט אייער שפיציקע רויטקייט,
מיט אייערע שפיציקע געשרייען
פלעקט איר און ציטערט אויף
דאס טאג-גרוי,
דאס ציטערדיקע שטילקייט,
די פארבאהאלמענע שרעק
אין די שאקאלן-נארעם.

וי-לי, וי-לי!
קלאג-מוטערס פון כאנ-יונים!
דורך אייערע פייכט-פארוואַלקנמע אויגן
וועלן זיך אייערע גיפטיקע שפיון
אין הימל ניט אריינשמעכן.
די חאמסין-וויימן
וועלן פארטראגן אייערע קלאגן.
די חאמסין-רעגן
וועלן פארוואַשן אייערע טרערן.

דאס ליד פון מיין טאטנ'ס תורה לערנען

פארטאג.

ווען די שווארצע פענצטער
פארבן זיך אויף בלוי.
איז די וועלט א לויטערע.
איז דער מענטש א לויטערער.

פארטאג.

אז די שווארצע פענצטער זיינען בלאַ געוואָרן.
— פלעגט מיין טאָטע אויפשטיין לערנען תורה —
— פלעגט מיין טאָטע אויפשטיין הערן תורה —
אז איך מאַך אַן אומעטיקער מיינע אויגן צו
זע איך עס ווי איצט:
דער טאָטע זיצט ביים גרויסן מיש.
די רעכטע האַנט אויפ'ן קלוג-שארפן-שטערן.
די פינגער פון דער לינקער האַנט
היות'ן זיך אין זיידענער ווייכקייט
פון דער בלאַנדער באַרד.

פאר אים די גרויסע גמרא,
 די בלעמער מיט ליכט-חלב פארשמעלצט,
 מיט געלקייט פארפלעקט
 (דער גאנצער קוואל מרערן
 פון זיידן ישראל לייב'ס אויגן
 האט זיך אין זיי אריינגעוויינט).
 און די לעדערנע טאוולען זיינען נאדלדיק צעשטאכן
 פון קריכנדיקן מאיל.
 ארום קליינעם לעמפל, אויפ'ן גרויסן טיש,
 צימערט א רעגנבוויגנדיקער ארעאל,
 שמעכט זיך דורכ'ן טאמנ'ס אויגן-לעדלאך
 און פינטלט בלוי-שווארצע פלעקן
 אויף די קליינע אויתיות'לאך פון רש"י.
 א ציענדיקער ניגון
 בעט זיך שטיל ארויס פון טאמנ'ס מויל,
 בויערט זיך דורך דער מיר
 און צימערט אויף
 אין מיין טאמעס פריידיקער נשמה.

פארהויגט פון טאטנ'ס בעטנדיקן ניגון
 ליג איך אויף דער סאפע, ביי דער וואנט,
 פינטל מיט די אויגן
 און קאן זיי ניט אפרייסן פון ארעאל,
 וואס רונדערט זיך און ברייטערט זיך
 ארום קליינעם לעמפל —
 בלוי און שווארץ, און שמערן-ליכט
 פינטלען פאר די אויגן.
 אין קיך איז טונקלדיק און אומעטיק.
 אונדזער משרת יאנקל
 בלאזט מיט זיין שטיוול אויף דעם סאטאוואר —
 דאס וויגנדיקע רויטקייט אויף דער וואנט
 ציטערט רויטער און ליכטיקער.

ער וואשט די גלעזער אויס.
 און אז די הייסע פיי אין גלאז
 קוקט אויס ווי שפילנדיקער וויין,
 געמט די מאמע ארויס די גלאז
 פון יאנקל'ס האנט
 און פראגט זי דעם מאמן צו.
 דער מאמע לייגט די מערקישע פאמשיילע
 אויף דער אפענער גמרא
 און בעמנדיק הויבט ער די אויגן אויף:
 — ריסל, אי... נו, יאנקל? —
 שמייכלט שמיל מיון פרומע מאמע,
 לאזט צנועה'דיק אראפ די אויגן:
 — שלמה... איך וועל משמש זיין א תלמיד-חכם.
 און שארט זיך שמיל אוועק.

דער טאטע עפנט מיט א קנאק
 דאס שיפלדיקע טאכאק-פושקעלע.
 ציט פון ביידע פינגער אין נאז אריין
 א בערגל ברוינע טאכאק
 און טרייסלט אפ מיט דער מערקישער פאטשיילע די
 גמרא —

דאס רעדל ארום לעטפל ווערט גרעסער,
 פארביקער און רונדער,
 און פריילאכער קלינגט דעם טאטנ'ס ניגון:
 — אוי, תנו ר-ב-בין — — —
 דער טאטעס אויערן אונטער דער מיר
 זאפן איין ווי א שוואם די זיסע מענער —
 צעקוועלט זיך איר הארץ
 און די פריד גייט אריבער די ברעגן
 פון אירע שיינענדיקע אויגן.

בעסארעביע

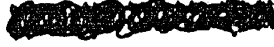
ווערט א מענטש געבוירן אין קיסניצע, פאדאליע,
 וואקסט אויף אין בעלץ, בעסארעביע,
 זאפט אריין אין די יונגע ביינער
 דעם אומעט און טרויער פון ישיבה-בענק;
 לעבט אפ א לעבן אין ניו-יארק —
 און ס'ביינקט זיין בלוט נאך דער ארעבישער אכאיע
 און אנאל,
 וואס האט איינמאל נאר זיין לייב באקליידט,
 און ס'זינגט זיין בלוט דאס הייסע ליד פון מדבר.
 נאר אין די עלנדע פיר ווענט,
 ווען ס'רויעט זיך אין אים דער רויער כח —
 זיגט ער זיך א טרויער-ליד,
 בעט ער זיך: — רויער כח, רויער כח!
 האסט געזונגען פון ראכאמא און איבראהים,
 האסט אויסגע'חלום'ט דעם ראזן חלום פון דעלאווירא.
 איצט זינג-זשע מיר דאס ליד פון בעסארעביע —
 מיין ליד פון בעסארעביע.

אלע חלומען מיר

אלע חלומען מיר דעם אייגענעם חלום.
אלע בויען מיר דעם אייגענעם טורם.
און ברייט און הויך איז ער.
און אייזן שטארק איז ער.
מיט גרויסן פארנעם.
מיט ריזיקן שוואנג.

און קרייצן זיך אונדזערע וועגן
— און שיידן זיך אונדזערע וועגן —
אלע ציען מיר אהין —
צום זוניקן טורם,
צום ליכטיקן טורם.

6166p

די נאכט האָט געוויינט אויף זיין מזל

די נאכט האָט געוויינט אויף זיין מזל.

און ער —

געבויגן ווי אַ פּרעג-צייכן,

האָט מיט דער רעכטער האַנט פאַרקלעמט די לאַצן
פון זיין ראַק.

צו באַשיצן זיין האַריקע בריסט

און מיט דער לינקער האַנט געדריעט אין די מיסט-
קאַסטנס.

מעקאַרטני, דער וועכטער,

האָט געלוערט פון אַ ווינקל,

ווי אַ קאַץ אויף אַ מיזל

און ס'האַבן זיך גרינע פּייערלאַך געצונדן אין זיינע
אויגן.

ער, האט זיך אוועקגעשמעלט לעבן גאס-לאסטערן.
די רעכטע פוס פארבינדן ווי א קראקווע
און דער קאפ אראפגעלאזט,
האט זיך געהויבעט ווי א פרעמדער.
און אז מעקארטי, דער וועכטער,
איז אונטערגעשפרונגען ווי א קאץ
און זיך פארמאסטן מיט'ן שמעקן —
האט ער אויפגעהויבן דעם קאפ,
פארווארפן אויף לינקס,
און ברייט צענומען די הענט —
זוי א פויגל וואס וויל באשיצן זיינע קינדער.
און אז מעקארטי, דער וועכטער,
האט דערזען די אפענע וואונד —
דאס נאקעמע הארץ,
מיט די טרערן פון דער נאכט —
האט ער זיך איבערגע'צלמ'ט
און שטיל אוועק אין דער נעבלדיקער נאכט.

א לעבן אזעלכם

א לעבן אזעלכם —
דער רוח זאל עס געמען.

א גאנצן טאג בא פארזיכערטע ווענט,
די פים געבויגן זוי קראקוועס,
די אויגן אין געבלידקן גארניט
און גערזיכערט און געשפיגן.

פארנאכט בא פארנעכלטע פענצמער
געשלונגען דאס שפייטעכץ
און פארדומפטן ריח פון ביליגע רעסטאראנען.

איצט. אין נאכט —
וואס-זשע זאל מען טאן.
אויב ניט פאר די אויסגעבעטלטע פאר טענט
קויפן שלעכטן שנאפס ?

און אז ס'איז נימא קיין פריילאכע חברים
און אז ס'איז נימא קיין פלושענע דיוואנעס מיט
זיידענע קישן —

זייגען די מיס-קאנען — חברים,
און די שמיינערנע שוועלן און טרעפ —
די פלושענע דיוואנעס מיט די זיידענע קישן.
און פרעמדע קארידארן — די בעסטע פאלאצן,
צו מוליען זיך מיט עלנדע קעץ.

ניט מען זיך איבער דעם ווינט,
ווי א גאסן-מידל אן אלמן מנובלניק.

און ער —
סאדיסטיש שפוזלט ער און שמעכט דאס לייב
און טאנצט א הורן-טאנץ — — —

מארגן פרי וועלן קרעמער מיט בינמלאך שליסל
שפאנען איבער קערפערס —
און רייבן די הענט פאר א קונה.

דער ניט-געשריבענער בריוו
פון אמעריקאנעם ברודער

טייערער ברודער, זיי מיך ניט מקנא.
 איך וואוין אין פלעטבוש.
 (אזא רייכע און א פעמע געגנט.)
 איך האב אן אייגן הויז
 מיט א זון-פארלאר.
 און א ווייב האב איך
 און קינדער האב איך אויך.
 און מיר איז גוט, אזוי גוט.
 איך האנדל מיט הייזער און מיט לאנד
 (יעדע ווערשקע מעסט מען דא מיט גאלד.)
 און יעדן טאג האלט איך נאר אין איין מאנען דירה-
 געלט

מיין אייגן הויז איז רייך און שיין.
 די קיך מיינע איז אויסגעקלעפט מיט מיראמעס
 און העכער האלב מיט ווייסע קאכלעס.
 אזא ליכטיקייט, אזא ווייסקייט.
 אין מיטן קיך זיצט מיין ווייב.
 מיין פעטע ווייב.
 מיט רויסע אַנגעפאַרבטע באַקן.
 דאָס ביינקל סקריפעט אונטער איר
 און ס'היינגען אַראָפּ גאַנצע שטיקער פלייש.
 זי רוקט די הייסע קנישעקלאַך אין מויל
 און ווישט דעם שווייסיקן שמערן.
 אין דרויסן איז אַ שטאַרקער פראַסט,
 גאַר אין הויז איז וואַרים, אזוי וואַרים.
 (זי האָט מורא פאַר אַביסל פרישע לופט,
 מיין פעטע ווייב.)
 זי זיצט און עסט און קרעכצט
 און רעדט וועגן דעם
 וואוהיין צו פאַרן קומענדיקע וואַך.
 קיין לייקוואוד אַדער גאַר אין אַטלאַנטיק דער שטאַט.

דארטן איז איצט אויך זומערדיק
 און דא פילט זי ניט גוט —
 זי קרעכצט און רוקט די הייסע קנישעקלאך אין מויל.
 ברודער מיינער, זיי מיך ניט מקנא.
 אויסגעהונגערט איז אודאי יעדער אבר דיינער
 און מעמפ דער בליק אין דינע אויגן,
 און אפגעטויבט איז שוין דוין אויער צום ווידערקול
 פון טרייסט
 נאר דער זיפן וואס פאלט א געשאכטענער פון דוין מויל
 און די פיינליכע ווערטער פון דוין בריוו.
 וואס פאלן ווי גע'סמ'ע שפיון —
 קאנען מיין הארץ שוין ניט גרייכן —
 זיי שלאגן זיך אן אין א פאנצער פון שמאלין
 און פאלן ווי טויטע טויבן לעבן מיינע פיס.

ברודער מיינער, זיי מיך ניט מקנא.
 צווישן מיר און דיר
 ליגן זיבן ימים —
 צווישן מיר און מיינע קינדער
 ליגן וועלטן גאנצע.
 און ווי ס'איז מיר פרעמד
 דאס געפיל פון הונגער אצינד,
 אזוי איז מיר פרעמד
 מיין אייגן קינד,
 מיין אייגן פלייש און בלוט.
 צו דיר, אז איך וויל,
 קען איך קומען מיט א שיף;
 צו מיינע קינדער,
 אין מיין אייגן הויז,
 קאן איך קיינמאל ניט קומען.
 טייערער ברודער מיינער,
 זיי מיך ניט מקנא.

צלם-לאסט

ס'האט דאס בלומ דערגרייכט שוין ביזן האלדו.
 די געשרייען האבן שוין צעריסן זיינע אויערן
 און אויפגעשפיזלט די האר אויף זיין קאפ.
 דאס פוימע הארץ האט זיך אויפגעריסן,
 האט ער מיט אלע כחות פון צלם זיך אפגעריסן.
 גאר דעם שטארק צוגענאגלטן רוקן
 האט ער ניט געקענט באפרייען.
 דריקט די שווערע משא פון דעמבענעם צלם
 אויף זיין וואונדיקן רוקן.
 שטייט ער מיט בלוטיקע וואונדן,
 און נאך בלוטיקערע אויגן.
 זעט ער :

פון אלע וועגן.
אונטער ברענענדיקע פלאמען-אויגן,
ציען זיך די ברידער-אידן.
מיט אויפגעפלאממע שרעקן אויגן,
ציען זיי זיך אויף ווייטע וועגן.
קוקט ער מיט בלוטיקע אויגן נאך
און מיט נאך א בלוטיקערן הארץ.
פארהאלט ער דעם לעצטן,
וואס גייט מיט שרעק פארביי:
— איד, ברודער, הויב א האנט אקעגן מיר
און אויב דו ווילסט זי ניט ממא זיין —
שפיי מיר כאטש אין פנים אן.
שטייט דער איד מיט צעשראקענע אויגן און צענומענע
הענט.
די אויגן קוקן און פארשטייען ניט.

רעדט ער ווייטער :

— איד, ברודער,

דער צלם איז פון בלוט און בליי געשוואַלן.

עס קען מיין רוקן אים שוין מער ניט טראַגן.

העלף מיר פונם שווערן צלם-לאַסט זיך באַפרייען.

און לאַז מיך, ווי אַ בעמלעך, זיך נאַכשלעפּן אויף

אייערע וועגן.

שטייט דער איד מיט צעשראַקענע אויגן און וויינט :

— ס'איז ניט דער צלם אויפן רוקן.

ער איז אין האַרץ און בלוט ביי מיר געשניטן.

איך קאַן אין גלות דיך ניט נעמען

און קאַן דיר קיינמאַל ניט פאַרגיבן.

ריגען בליי-הייסע טרערן

פון צעשראַקענע אויגן.

מיט צעשראַקענע טריט

לאַזט דער איד זיך נאָך דער מחנה.

בלייבט ער מיט אויבגעשרעקטע הענט צום רויט-

צעגליפּן הימל

און אויף דעם אידנס טריט פאַלט דער שאַטן פונם צלם.

דער פאָעט

געדאַנקען-בליצן
האַט ער אין שטרײַק געפלאַכטן.
און ווי אַ שויכער
זיך אַראָפּגעלאָזט
אויפן אַפּגרונג פון זיין האַרץ.
ער האַט פולע הויפּנס פּערל אַנגענומען
און געוואַרפן אין די גאַסן.
קלוגע מענטשן האָבן זיי צעכאַפּט
און שפּאַטיש געשמייכלט איבער אים:
„ווי ס'וואַרפט דער נאַר זיך מיט זיינע פּערל“.

אויף מיין טיש ליגט דער ארבוז

אויף מיין טיש ליגט דער ארבוז
 פול מיט צאפלידיקער רייפקייט
 און צימערט פון באגער
 צו ווארימע ליפן,
 צו ווייסע ציין,
 און באהעפטונג פון גומען.
 א בלייכע האנט גיט א שוואונג אין דער לופט,
 און לאזט זיך אראפ מיט בליציקער שארף —
 צאפלט אויף דאס הארץ פון ארבוז
 און ראזעווע זאפטקייט גיט זיך א שלענגל
 איבער'ן וויסקייט פון מישמוך.
 צימערט דאס אפענע הארץ מיט אפענער רעגונג,
 מיט אומגעדולדיקער דערווארטונג.
 די לופט אין מיין צימער
 זאפט איין דאס צאפלידיקע פרישקייט,
 די צימערדיקע פארלאנגען
 און צימערט פון רעגונג.

צייטיקע וויינמרויבן

- זומערדיקער נאכמיטאג.
די פארהאנגען ארונטערגעלאזט,
שאמנדיקע קילקייט אין צימער. —
אין געשליפענעם קרישמאל
שפיגלען זיך די פולע וויינמרויבן,
זאפטן קריכן פון די הויטן,
רייצן מיין גומען.
איך דריק מיינע אויגן צו —
ווייסע מיידל-פינגער
פארדריקן די וויינמרויבן —

שפילנדיקער קאלירנדיקער טרויבן-זאפט
 אין געשליפענעם קרישטאל.
 (קליינע, ראזע פיסלאך מאנצן ארום די ברעגן.)
 קילע זון-שמרצלן ברעקלען זיך —
 ציטערן אויס אן אינדיאנער-זומער ליד.
 טרויבן-שמענגלאך, מיט רייפע טרויבן
 צאפלען און ציטערן — — —
 מיינע הענט גיבן זיך א צי — — — —
 אונטערן שאטן פון מיינע ברעמען,
 ביים פוס פון געשליפענעם קרישטאל,
 וואלגערן זיך צוזאמענגעדרייטע, נאקעטע צווייגלאך
 מיט ניט-צייטיקע און איבערגעצייטיקטע טרויבן. —

מיין צארטע פערלמוטער פען און מיין דיקע פאונטען-פען

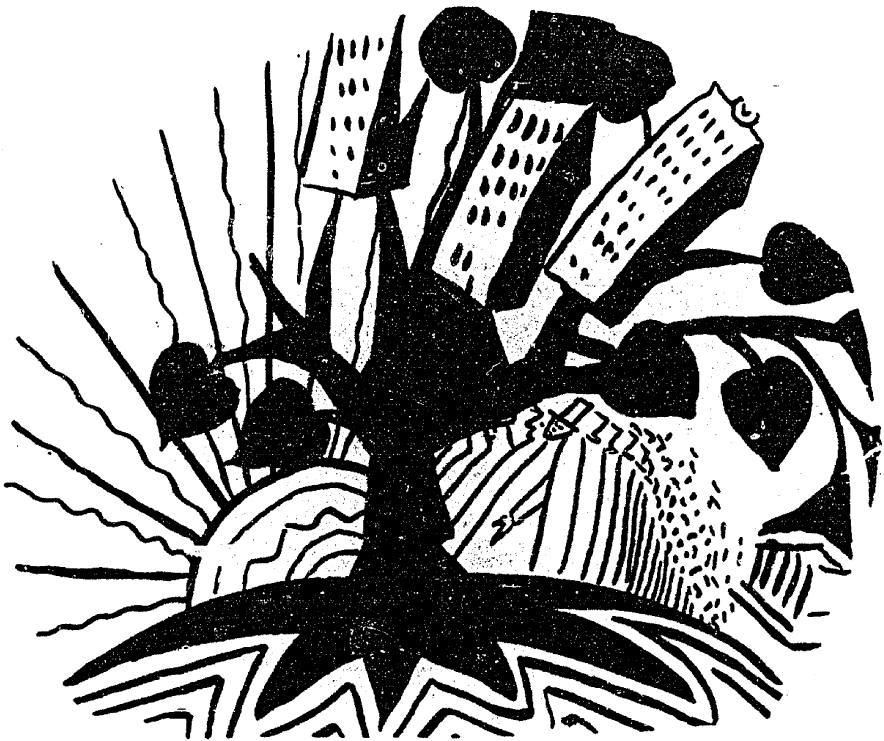
אין איר באקעוועמען קעסטל-בעטל
ליגט מיין שוין געשניצטע פערלמוטער-פען.
באטאג האט פון הינטער דער וויסער הויט
ארויסגעשפיגלט א רעגנבויגנדיקער קאליר.
איצט ליגט זי אין איר צניעות'דיקער בלייבקיט
און דאס צארטע הארץ
פלאטערט און ציט
צום ווייס-פלאטערדיקן פאפיר,
אויף מיין שרייב-טיש.

אויפ'ן הוילן מיט, נאָענט צום פּאָפּיר,
 ליגט מיין דיקע פּאָנמען-פּען.
 אַן אַנגעגאַסענע,
 אַ פּולע
 און מיט זאַפּטיק-פּייכמע ליפּן
 צאַפּלט זי פּון ניט-געצוימטער ליידנשאַפּט.
 אַט דער וואָס פּירט די וועלט
 גיט אַ פּיר מיין בלינדע האַנט
 און די דיקע פּאָנמען-פּען
 כאַפּט זיך צו מיט ווילדער ליידנשאַפּט
 און קלייפּט זיך אַן מיט פּייכמע ליפּן
 אין קלאַרער ווייסקייט פּון פּאָפּיר — — —
 דאַס בלוי-ווייס גאַז-פּלעמל אונטער מיר
 גיט זיך אַ צאַפּל
 און בויגט זיך מיט נייגער איבער מיין רוקן.

פּרילינג ...

ס'איז היינט ביי מיר פּרילינג,
כא-כא, כא-כא.
ס'האט היינט אין מיין הארץ
א זון זיך צעפּרילינגט.
שטראמען פליסיק גאלד
האבן זיך צעשטראלט אין מיינע גלידער.
א הויב און א שפרונג
פי-פּא
און היידא
און גלייך אויף דער גאס —
די שטאַט איז פּאַרטרונקען
אין פליסיקן גאלד
וואָס גיסט זיך פון הימל.
עס שווימען די מענשן אַרום
אין דעם גאלד
וואָס גיסט זיך פון הימל.
און איך —

מיט אויפגעפראלמע טויל און אויגן,
מיט אויסגעשפרייטע הענט
איבער שטאט און איבער גאסן:
א-פא — כא-כא.

דער רויטער חלום פון באַפרייאונג

אט אזוי האב איך געזען
דעם רוימן חלום פון באַפרייאונג :

די שווארצקייט פון דער נאכט
איז זיך צערונען.

אויפ'ן מזרח-האריוואנט

האט זיך אַ רויטער פאס באַוויון.

שטראַלן פון דער זון האבן זיך דורכגעריסן ;

און ווי אַ פייער אין וואַלד,

האט זיך די רויטקייט

ברייט און ווייט צעשפרייט,

אַרומגעכאַפט שטאַט און דאַרף

און באַרג און טאַל. —

אויפ'ן שפיץ פון העכסטן באַרג

האט זיך אַ רוי באַוויון.

דער קערפער פון בראנו גענאסן,
 מוסקלען — פארהארטעוועט און שטארק,
 ווי דיק געפלאַכמענע שמריק,
 אויגן — גאנצע וועלמן צו באַלויבמן.
 און אז ער האט אַנגעהויבן רעדן,
 האט יעדער דערהערט דעם רוף
 פון העכסטן באַרג
 ביז טיפסטן טאל.
 און מיט אַמאל —
 פון די חורבות פון דער נאַכט,
 פון די זומפיקע טראַנשעען,
 פון יעדן מויון-לאַך
 און קעלער געמל
 האט זיך אַ הויב געטאָן די מאַסע
 פויגל-פריי.
 באַרג אַרויף, באַרג אַרויף,
 איבער זייערע קעפּ
 האט זיך צעפלאַטערט
 אַ רויט צעפלאַממע פּאָן.

גאָך זיי
באָרג אַרויף, באָרג אַרויף,
פאַנען,
פאַנען.
פאַנען — פּייער-רויט,
פאַנען — בלוטיק-רויט,
פאַנען — האַרציק-רויט.
רויט,
רויט,
רויט.
און ווי אַ שרפּה
אויף די צעפאַטלמע האַר
פון אַ סכּשפּה,
האַט די רויטקייט פון די פּייערדיקע פאַנען
פריידיק, פּייערדיק געקנאַקט,
און אויסגעקנאַקט די פּייערדיקע פּרייד
פון רויטן פּייער-טאַנץ.

• • •

די זון איז ארויף אויפ'ן שפיץ פונ'ם בארג.
 די זון האט באלויבטן די קעפ פון דער מאסע.
 די זון האט צעווארימט פארגליטוערטע בלומן.
 די זון האט צעצונדן פארלאשענע אויגן.
 האט דאס הארץ געפלאמערט -
 צוזאמען מיט די פלאמערדיקע פאנען;
 און ברייט און ווייט האט זיך צעקלונגען
 מיט שמורעמדיקער פרייד
 דאס רויטע ליד פון באפרייאונג.

דאס לעצטע שפילן פון דער
אידישער קאפעליע

נאכט. א חורבה, האלבע ווענט, גרויע סלופעס סטאר-
 טשען פון די ווענט אין דער נאכט אריין. רעכטס אן איינ-
 געפאלענער אויוון. א האלבער קוימען, צעשפאלטן אויף
 צווייען. סאארטשעט אריין אין דער נאכט. צעבראכענע
 מעכל. אין מיטן דער חורבה וואלגערן זיך ארום א צעברא-
 כענעם טיש; א פידל מיט איין סטרונג. א פלייס, א טראמ-
 פייט מיט אן איינגעבראכענער זייט וואו א פויק מיט אן
 אפענעם בויד.

א האלבע לבנה שווימט ארויס, באזילבערט האלבע
 חורבה. פון ווייטן זעט זיך דאס חורבה שטעטל. עס פילט
 זיך נאך אין דער לופט דער פאך פון דער ריזיקער האנט
 וואס האט צעשטערט, דער פארדומפטער קראך פון בא-
 פאנצערטן פוס וואס האט געטראטן.

עס זעט זיך פון ווייטן א שווארץ געבוין געשטאלט.
 עס הערט זיך א יאמערדיק געוויין פון קעץ, פארשטעקט
 ערנעץ-וואו. פון צייט צו צייט שפרינגט אריבער א קאץ
 איבער דער חורבה.

די קאלעקאטקע:

קליק-קליק,

קליק-קליק,

צו וועמען איז מיין אנוואגן?

צו קיינעם איז מיין אנוואגן,

פוסט און נאריש איז מיין קלאפן.

קליק-קליק,

קליק-קליק,

צו וועמען איז מיין שרעקן אין דער נאכט?

צו שרעקנדיקע קעין,

ווי שרעקנדיקע קינדער,

איז מיין שרעקן אין דער נאכט.

שאמן-שרעק

און קאצן-יאמער,

פוסט און נאריש איז מיין קלאפן.

קליק-קליק.

(עם דערנענטערט זיך דאס געשטאלט פון משוגענעם

שומר. ער גיט א בייוו קלאפ מיט דער קאלאקאטקע.)

ד י ק א ל א ק א ט ק ע :

קליק-קליק.

ד ע ר מ ש ו ג ע נ ע ר ש ו מ ר :

שרעקנדיקע שאמנס אין דער נאכט.

פאלאצן היט איך.

מיט האב און גומס פון גאר דער וועלט.

(א קלאפ מיט דער קאלאקאטקע)

ד י ק א ל א ק א ט ק ע :

קליק-קליק.

קליק-קליק.

ד ע ר ש ו מ ר :

איר הערט דאס קלאפן פון מיין קאלאקאטקע.

איר הערט?

היט זיך פאר מיין גראבן שטעקן.

פאלאצן היט איך.

ד י ק א ל א ק א ט ק ע :

קליק-קליק.

קליק-קליק.

(א יאמערדיק געוויין פון קעץ:)

מיאז—אז-אז.

מיאז—אז-אז.

דער שומר:

(ניט א שטארקן קלאפ מיט דער סאלאטאטקע)

אויף די חורבות פון בית המקדש

האבן פוקסן אומגעבלאנדזשעט און געוויינט.

אהער האבן זיך די קעץ

פון גאר דער וועלט פארקליבן

און מיאוקען אויס זייערע וויסמע קלאנגן.

(דערווייטערט זיך, לאנגזאם און צעצויגן —)

פאלאצן היט איך.

ס'ווערט שטיל. א ווינטל ניט א בלאז.

די פידל:

אם אזוי,

מעג און נעכט

קומען און פארגיין.

קליק-קליק.

מאנאטאן.

און שטילער שווייגן.

פאר'עקשנ'טער שווייגן.

די פ ל י ט :

וואַכן לאַנג אזוי
און ניט פון אַרמ.

די פ ו י ק :

מיט מיין אויפגעריסענעם בויך
- אין פאַרגליווערמער גסיסה.

ע ר ט ר א מ פ י ט :

נאָך פיל איך דעם באַנאַגלמן שטיוול
אויף מיינע איינגעבראַכענע זייטן.

די פ י ד ל :

אין שטילער בענקשאַפט,
אין טיפן צער פאַרגייען מיר.

די פ ל י ט :

נאָך איינמאַל איבער'חלום'ען דעם חלום
און פאַרגיין.

שטיל פאַרגיין.

ד י פ י ד ל :

נאך איינמאל פילן
 די בלייבע, לאנגע פינגער
 צארט זיך ציען
 ארום מיין האלדז.
 נאך איינמאל רוען
 אויף זיין אקסל
 און פילן די נאענטקייט
 פון זיין ווארימען האלדז.
 נאך איינמאל זיך פארגיין
 אין שטיל געוויין
 פון טיפער פרייד.
 נאך איינמאל
 אין געלעכטער זיך צעלאזן.
 ווילד צעלאזן
 און פארגיין
 אין שטיל געוויין.

ד י פ ל י ט :

נאך איינמאל פילן
 דאס שמילע צערמלען
 און ווילדן שפרינגען
 פון זיינע דינע פינגער.
 נאך איינמאל איינהויכן
 דאס שמיל געבעם,
 דאס הארציק געוויין
 מיט'ן ראזן הויך
 פון זיינע דינע ליפן.
 נאך איינמאל
 שמיל פארשלינגען
 זיינס א טרער,
 א שמילן זיפן
 און פארגיין —
 שמיל פארגיין.

ד ע ר ט ר א מ פ י י מ :

אַך... נאָך איינמאַל
 מיט מיין מויל זיך צודריקן
 און איינבייסן
 אין זיינע פולע ליפן.
 נאָך איינמאַל איינזאָפן
 די גרויסע טרערן
 און טיפע קרעכצן.
 נאָך איינמאַל איינאַטעמען
 דעם טיפן אַטעם
 אין מיינע גרויסע לונגען
 און שטאַרבן.
 אַך שטאַרבן.

ד י פ ו י ק :

נאָך איינמאַל פילן
 די ווייכע קלעפּ,
 גוט-ברודער קלעפּ,
 אויף מיינע ברייטע פלייצעס.
 נאָך איינמאַל פאַרטומלען
 און פאַרקלאַפּן
 אַלע אוי'ען,
 אַלע וויי'ען
 און פאַרגיין —
 אין גרויסן טומל.
 שטיל פאַרגיין.

די פידל :

(טיפו זימץ)

דאס לעצמע שפילן —

די פלייט :

אויך דאס לעצמע שפילן.

דער טראמפייט :

איך וועל קיינמאל נישט פארגעסן.

די פויק :

קיינער קאן דאס קיינמאל נישט פארגעסן.

די פידל :

אונטערן לאסט פון שווערע בליקן.

שפייקע בליקן —

האט זיין קערפער זיך געבויגן.

א ווילדער טייוול האט געטאנצט אין זיינע אויגן.

ווילד געשפרונגען איז דער בויגן.

ס'האט געפלאצט א סטרונע

נאך א סטרונע.

ד י פ ל י י מ :

מ'האט זיין הויך זיך ווילד געביטן,
ווי מיט א בלאנקען מעסער איבערגעשניטן
און די פינגער,
אוי, די פינגער.

ד ע ר ט ר א מ פ י י מ :

אין דרייען האט ער זיך געכויגן,
און געדרייט מיט זיינע ליפן
און געפאכעט מיט די לונגען,
ווי א בלאזאק גאר אן אלמער.

ד י פ ו י ק :

ווי א גראבער האגל,
זיינען זייגע קלעפ אויף מיר געפאלן
און געהויקערט
און געבויקערט.
און ארום א ווילד געלעכטער,
מיט א קלאפן,
מיט א טאנצן.
דאן — א פוס א גראבער און א פרעמדער
און פארפארן גלייך אין בויך.

- ד ע ר ט ר א מ פ י י מ :

מיט א שטיוול,

פול מיט נעגל,

גלייך אין זייט.

ד י פ ל י י מ :

און זייט דאן —

א שטילער שווייגן.

ד י פ י ד ל :

אלע סטרונעס שוין געפלאצט —

איינע נאך פארבליבן.

מיט דער לעצטער סטרונע

איינמאל נאך אויסשפילן.

פארענדיקן

דעם לעצטן חלום.

ד י פ ל י י מ :

נאך איינמאל איבער/חלום'ען

דעם חלום

און פארגיין.

שטיל פאר-גיין...

עם שארן זיך אריין געשטאלטן. זיי מאכן באוועגונגען
גלייך זיי וואלטן אויפגעהויבן די אינסטרומענטן און גע-
שפילט אויף זיי.

די לבנה פארשווינט. געדיכטע וואלקנס פארשפרייטן
זיך. א שטארקער ווינט נעמט בלאזן.
ד י פ י ד ל :

זום... די סטרונעס... זום...

זום... די סטרונעס... זום...

ד י פ ל י ט :

פונ'ם... הארצן... פי...

פונ'ם... הארצן... פי...

ד ע ר ט ר א מ פ י ט :

פאר-גיין...

ד י פ ו י ק :

שטער-רבן...

(די טענער, שוואך געבוירענע, שטארבן באלד אפ.)

(פון ווייטן הערט זיך דעם שומר'ס שטים צעצויגן :)

פא-לא-צן היט איך...

